

Nr 68.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till folk- och småskoleseminarierna; given Stockholms slott den 29 januari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

Beträffande elevintagningen vid seminarierna hösten 1954 föreslås oförändrad intagning på folkskoleseminariernas studentlinje och vid småskoleseminarierna. I fråga om folkskoleseminariernas 4-åriga linje förordas en begränsning av antalet intagningsavdelningar från 26 till 22 och en minskning av antalet elever per avdelning från 26 till 24. Det provisoriska småskoleseminariet i Norrköping föreslås skola nedläggas vid utgången av innevarande budgetår.

För folkskoleseminariernas del föreslås bland annat ordinariesättning av elva övningslärar tjänster samt höjning med 50 000 kronor av de särskilda anslagsmedlen till försök med metodisk handledning, enhets skolans arbetsmetoder m. m. Småskoleseminariernas avlöningsanslag beräknas minska med 200 000 kronor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1954.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t under punkten 211 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

till Folkskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 16 350 000 kronor,

till Folkskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 384 000 kronor,

till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 375 000 kronor,

till Folkskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 400 000 kronor,

till Småskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor,

till Småskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 445 000 kronor,

till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 83 000 kronor samt

till Småskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla dessa anslagsfrågor, varvid jag först torde få behandla frågan om seminarieorganisationen.

I. Seminarieorganisationen.

Folkskoleseminarieorganisationen omfattar för närvarande 19 seminarier, av vilka 9 är provisoriska. För hösten 1953 har Kungl. Maj:t medgivit följande elevintagning i seminariernas första klass,

nämligen 50 klassavdelningar, varav 26 avdelningar på den 4-åriga linjen med högst 26 elever per avdelning och 24 avdelningar på studentlinjen med högst 30 (lägst 28) elever per avdelning; sammanlagt har alltså kunnat intagas högst 1 396 elever. I förhållande till elevintagningen hösten 1952 innebär detta oförändrat antal avdelningar men minskning av elevantalet per avdelning från 30 till 26 på den 4-åriga linjen och från 32 till 30 på studentlinjen. Genom den sålunda bestämda elevintagningen på studentlinjen hösten 1953 har den totala examinationen av elever vårterminen 1955 slutligt reglerats. Intagningen på den 4-åriga linjen hösten 1953 reglerar delvis den totala examinationen vårterminen 1957.

Småskoleseminarieorganisationen omfattar för närvarande 10 seminarier, av vilka 3 är provisoriska. För hösten 1953 har Kungl. Maj:t medgivit en elevintagning i seminariernas första klass av 23 avdelningar, varav 1 på 3-årig linje, med högst 24 elever per avdelning, sammanlagt alltså högst 552 elever. I förhållande till elevintagningen hösten 1952 innebär detta en minskning av antalet avdelningar från 27 till 23. Denna minskning har skett vid de provisoriska seminarierna i Norrköping och Falun, där intagning i första klassen ej skett hösten 1953. Genom den sålunda bestämda elevintagningen hösten 1953 har reglerats examinationen av elever vårterminen 1955.

Seminarieorganisationens storlek är i nuvarande läge beroende icke blott av lärarbehovet på folk- och småskolestadiet utan också av lärartillgången i de högre skolformerna. Rådande brist på ämneslärare avses således skola delvis täckas av folkskollärare. Vid min anmälan förra året av frågan om seminarieorganisationen under innevarande läsår (prop. 1953:1, VIII ht p. 210 och 214) anförde jag härom bland annat följande. När de högre skolornas behov av lärare under de närmaste åren till väsentlig del skulle tillgodoses med folkskollärare, skulle en motsvarande brist på folkskollärare komma att uppstå inom folkskoleväsendet. Denna brist borde naturligen täckas med förefintligt och blivande överskott på småskollärare. När således väsentligt flera småskollärare än tidigare måste disponeras för tjänstgöring, som eljest skulle ha bestritts av folkskollärare, syntes det nödvändigt, att denna om disposition skedde i en organiserad och för skolväsendets ledning överskådlig form. Det syntes vidare från både organisatoriska och pedagogiska synpunkter vara mest lämpligt, att småskollärarna därvid utnyttjades på det åldersstadium, som direkt anknöt till det nuvarande tvååriga småskolestadiet. Under återopande härav begärdes i statsverkspropositionen riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1953/54 tills vidare förordna om småskollärares övertagande av undervisningen i tredje klassen i skolor av A-form i enlighet med vad jag i statsrådsprotokollet närmare förordnat. I de av skolöverstyrelsen verkställda beräkningar, som låg till grund för mitt förslag i detta hänseende, hade överstyrelsen räknat med att utvidgningen av småskolläraernas

arbetsområde skulle genomföras sålunda, att för varje år under en övergångsperiod omfattande 1953/54—1960/61 omkring 325 småskollärare skulle övertaga avdelningar i klass 3 i A-skolor. Årligen skulle därigenom omkring 260 folkskollärare lämna tredje klassen. Överstyrelsen uppskattade antalet avdelningar av klass 3 i A-skolor till omkring 2 600 år 1960 under förutsättning, att småskollärare då helt övertagit undervisningen i denna klass och att barnantalet beräknades enligt i kungörelsen 1947: 234 för småskolestadiet givna anvisningar. För egen del anförde jag, att — för att den föreslagna anordningen med småskollärares successiva övertagande av undervisningen i tredje klassen i A-skolorna skulle kunna användas på ett smidigt sätt och kunna anpassas efter växlingar i behov och brist, som då ej kunde förutses — Kungl. Maj:ts befogenheter vid utnyttjande av denna regulator ej borde bindas till överförande av visst, för den förutsatta övergångsperioden på förhand bestämt antal småskollärare årligen. Riksdagens bemyndigande borde i stället avse rätt för Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1953/54 tills vidare förordna om småskollärares övertagande av undervisningen i klass 3 i A-skolor i den utsträckning, som allt efter omständigheterna prövades erforderlig för att åtgärden skulle fylla avsett syfte.

Riksdagen lämnade det sålunda begärda bemyndigandet. Statsutskottet, till vars utlåtande (1953: 8, p. 210, jfr även p. 197) riksdagen anslöt sig, ansåg sig dock böra framhålla, att olika lokala förhållanden i många fall torde komma att begränsa de praktiska möjligheterna att låta småskollärare i A-skolorna följa sina elevgrupper upp i tredje klassen. Sålunda kunde en dylik åtgärd helt naturligt ej få ifrågakomma, om därigenom skulle försvåras eller omöjliggöras att den stadgade tjänstgöringsskyldigheten uttoges av en ordinarie folkskollärare. Vidare anförde utskottet bland annat, att den ifrågavarande åtgärden syntes böra begränsas till sådana fall, där förefintlig tillgång på klassrum gjorde ett effektuerande av densamma möjligt.

Med stöd av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 utfärdat *kungörelse (nr 314) angående småskollärares tjänstgöring i vissa fall*. Kungörelsen, som skall tillämpas under läsåret 1953/54, innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Till det antal, som skolöverstyrelsen för varje inspektionsområde bestämmer, dock för riket sammanlagt högst 325, skall småskollärare såsom klasslärare tjänstgöra i tredje klassen i sådana skolor av A-formen, vid vilka eljest skulle för läsåret 1953/54 nyanställas icke-ordinarie folkskollärare eller meddelas fortsatt förordnande för extra folkskollärare, som ej avlagt folkskolläraryxamen. Folkskolinspektören bestämmer de läraravdelningar av tredje klassen inom inspektionsområdet, i vilka småskollärare sålunda skall tjänstgöra som klasslärare. Därvid skall iakttagas, att till dylik tjänstgöring endast må ifrågakomma sådan småskollärare, som under läsåret 1952/53 uppehållit undervisningen i motsvarande läraravdelning av andra

klassen. Beträffande antalet läraravdelningar i sådan läraravdelning av tredje klassen, vari småskollärare enligt kungörelsens bestämmelser tjänstgör som klasslärare, skall gälla vad om lärjungeantalet i läraravdelning på småskolestadiet är föreskrivet. Småskollärare, som avses i kungörelsen, är skyldig att mot ersättning enligt de för timlärare i småskola gällande grunderna meddela undervisning 2 veckotimmar utöver henne enligt 4 § 2 mom. första stycket avlöningsreglementet för folkskolan åliggande undervisnings-skyldighet.

Därjämte har Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 anbefallt skolöverstyrelsen att — om ej annat framdeles bestämmes — före den 1 maj 1954 inkomma till Kungl. Maj:t dels med redogörelse för de åtgärder, som vidtagits av överstyrelsen samt vederbörande folkskolinspektörer och skolstyrelser med anledning av bestämmelserna i nämnda kungörelse, dels med förslag till de bestämmelser i förevarande hänseende, som bör utfärdas av Kungl. Maj:t för tillämpning från och med läsåret 1954/55.

I samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlägger *skolöverstyrelsen* förslag beträffande elevintagningen vid seminarierna hösten 1954. Förslaget grundar sig, i vad gäller lärarbehovet på folk- och småskolestadiet, på en inom överstyrelsens statistiska kontor i juni 1953 upprättad promemoria. Då statsutskottet i förutnämnda utlåtande förutsatt, att till år 1954 skulle kunna framläggas på mera ingående och lokala undersökningar grundade och därför säkrare beräkningar av det framtida lärarbehovet inom folkskoleväsendet samt att riksdagen sattes i tillfälle att få del av utvecklingen på ifrågavarande område, torde här få lämnas en summarisk redogörelse för promemorians innehåll, såvitt gäller två betydelsefulla faktorer vid beräkningen av lärarbehovet, nämligen läraravgången och antalet lärartjänster; i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

L ä r a r a v g å n g e n. Med ledning av en ny undersökning rörande önskemål om uppskjuten pensionering har 1952 års beräkningar angående läraravgången justerats. Enligt den nya undersökningen kan omkring 58 procent av de pensionsberättigade folkskollärarna antagas avgå vid pensioneringsperiodens nedre gräns, medan ungefär 12 procent beräknas avgå efter ett år och återstående cirka 30 procent efter två år, dvs. vid pensioneringsperiodens övre gräns. Av de pensionsberättigade småskollärarna kan omkring 46 procent förutsättas komma att avgå vid pensioneringsperiodens nedre gräns och omkring 18 procent efter vart och ett av de följande tre åren i pensioneringsperioden. De anförda siffrorna betecknas dock såsom "givetvis mer eller mindre osäkra". Med några av Kungl. Maj:t efter 1953 medgivna anstånd med avgång har ej räknats.

A n t a l e t l ä r a r t j ä n s t e r. Beräkningarna — som de senaste åren grundats på framskrivning av vissa år 1950 inhämtade uppgifter — är denna gång baserade på av skoldistriktens lämnade nya uppgifter för varje skolområde dels om antalet barn i vederbörande skolor och klasser, dels om antalet barn, som ännu ej börjat skolan, med fördelning efter födelseår. Med utgångspunkt i dessa uppgifter har för tiden till och med läsåret 1960/61 beräknats det väntade lärjungeantalet i varje klass (då antalet

födda år 1953 varit okänt vid promemorians upprättande, har barnantalet i klass I läsåret 1960/61 måst ungefärligen uppskattas) samt med ledning därav det väntade antalet läraravdelningar och lärartjänster dels enligt kungörelsen 1947:234 och dels enligt den nu tillämpade kungörelsen 1950: 137. Beräkningarna är grundade på i huvudsak nuvarande organisation av folkskoleväsendet och tar alltså ej hänsyn t. ex. till genomförandet av enhetsskolan, ej heller till ändring i övrigt av arbetsområdet för folk- respektive småskollärare. I möjligaste mån har skoldistriktet tagit hänsyn till avgång till högre läroanstalter samt till förekomst av starkare in- eller utflyttning till respektive från vederbörande skolområde. Däremot har, framhålls i promemorian, ändringarna i den relativa tillströmningen till de högre läroanstalterna säkerligen i regel icke kunnat beaktas. Denna torde komma att minskas som följd av att födelsetalets starka ökning 1942—44 sannolikt icke kan motsvaras av en liknande ansvällning av det högre skolväsendet. Härigenom kommer relativt flera barn än tidigare att kvarbli i folkskolans högre klasser, vilket påverkar antalet folkskollärartjänster i stegrande riktning. I motsatt riktning verkar vissa andra förhållanden. Medan sålunda större distrikt med stark inflyttning åtminstone approximativt kunnat ta hänsyn till av denna föranledd ökning av barnantalet, har motsvarande utflyttning, vilken med ofta helt små belopp är fördelad på ett stort antal smärre skolområden, i allmänhet icke kunnat beaktas. Sistnämnda omständighet — jämte försummandet av dödligheten samt medräknandet av barn (t. ex. sinnesslöa), som sedermera icke kommer att besöka folkskolan — åstadkommer, att lärjungeantalet och därmed antalet tjänster blir något för högt beräknat. Å andra sidan torde införande av 8:e och 9:e klasser under 1950-talets lopp ofta icke ha kunnat förutses vid skoldistriktens beräkningar. I jämförelse med den allmänna osäkerheten i prognoser av föreliggande slag torde emellertid, framhålls i promemorian, dessa felkällor ej vara av särdeles stor betydelse.

Resultatet av beräkningarna av antalet lärartjänster enligt kungörelsen 1950: 137 framgår av följande sammanställning.

Lärargrupp	L ä s å r							
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	58/59	59/60	60/61
Folkskollärare .	19 836	20 978	21 769	22 291	22 398	22 248	21 810	21 433
Förändring	+ 1 142	+ 791	+ 522	+ 107	-- 150	-- 438	-- 377	
Småskollärare .	12 481	12 321	12 099	11 843	11 458	11 100	10 900	10 881
Förändring	-- 160	-- 222	-- 256	-- 385	-- 358	-- 200	-- 19	

Beträffande folkskollärartjänsterna beräknas nu stegringen från 1952/53 (19 029 tjänster) till maximum 1957/58 till närmare 3 400 tjänster mot i 1952 års beräkningar inemot 3 000 tjänster. Den följande minskningen fram till 1960/61 anslås nu till cirka 960 tjänster mot i 1952 års beräkningar omkring 830 tjänster. Tillämpningen av kungörelsen 1950: 137 i stället för kungörelsen 1947: 234 beräknas för läsåret 1953/54 medföra en inbesparing av drygt 400 folkskollärartjänster; motsvarande skillnad i slutet av 1950-talet uppgår till inemot 600 tjänster.

Nedgången av antalet småskollärartjänster från 1952/53 (12 601 tjänster) till 1956/57 uppgår enligt de nya beräkningarna till cirka 750 mot enligt 1952 års beräkningar endast omkring 450. Tillämpningen av kungörelsen 1950:137 i stället för kungörelsen 1947:234 beräknas för den ifrågavarande perioden medföra en inbesparing av i regel omkring 350 tjänster.

Behovet av vikarier beräknas liksom vid närmast föregående beräkningstillfällen till 5 procent av antalet folkskollärartjänster och till 6 procent av antalet småskollärartjänster.

På grundval av statistiska kontorets promemoria har *skolöverstyrelsen* beräknat lärarbehovet och därav följande examinationsbehov vid seminarierna med hänsyn till anvisningarna i såväl kungörelsen 1950:137, vilken nu gäller alltsedan läsåret 1950/51, som kungörelsen 1947:234. Resultatet av de beräkningar, som verkställts under förutsättning, att kungörelsen 1950:137 tillämpas jämväl under läsåren 1954/61, framgår av följande tabeller.

Tabell 1. Folkskollärare.

1	2	3	4	5	6
Läsår	Examinationsbehov	Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist	= kol. 5 med hänsyn tagen till småskollärarnas tjänstgöring i klass 3
1952/53				— 240	
53/54	1 255	1 470	+ 215	— 25	(+ 230 =) + 205
54/55	1 726	1 480	— 246	— 271	(+ 460 =) + 189
55/56	1 370	1 500	+ 130	— 141	(+ 690 =) + 549
56/57	1 130	1 480 (förslag)	+ 350	+ 209	(+ 920 =) + 1 129
57/58	732	} examinationen minskas			
58/59	480				
59/60	194				
60/61	272				

Tabell 2. Småskollärare.

1	2	3	4	5	6
Läsår	Examinationsbehov	Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist	= kol. 5 med hänsyn tagen till småskollärarnas tjänstgöring i klass 3
1952/53				+ 250	
53/54	289	630	+ 341	+ 591	(— 290 =) + 301
54/55	347	630	+ 283	+ 874	(— 580 =) + 294
55/56	307	540	+ 233	+ 1 107	(— 870 =) + 237
56/57	268	540 (förslag)	+ 272	+ 1 379	(— 1 160 =) + 219
57/58	116	} examinationen minskas			
58/59	151				
59/60	324				
60/61	521				

Skolöverstyrelsen föreslår beträffande folkskoleseminarieorganisationen, att hösten 1954 intages på den 4-åriga linjen 26 avdelningar med högst 24 elever per avdelning och på studentlinjen 24 avdelningar med högst 30 elever per avdelning. Förslaget innebär en intagning av sammanlagt högst 1 344 elever.

Av överstyrelsens motivering för förslaget inhämtas huvudsakligen följande.

Den 7 oktober 1952 tjänstgjorde på folkskollärartjänster 343 lärare, som saknade formell kompetens. Av dessa hade 104 vikariat, vilkas längd icke översteg en månad. Då man icke torde böra förutsätta, att examinerade lärare alltid skall stå till förfogande för vikariat av mycket kort varaktighet, synes det vara befogat att räkna med en lärarbrist höstterminen 1952 av endast (343—104=) omkring 240. Det bör anmärkas, att samtidigt 255 folkskollärare utan akademisk examen hade full tjänstgöring vid högre skolor (Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953 sid. 56). Hade dessa lärare i stället tjänstgjort inom folkskolan, skulle någon egentlig lärarbrist där icke ha förelegat. Med hänsyn till den stora bristen på ämneslärare torde man emellertid även i fortsättningen böra räkna med att även folkskollärare utan akademisk examen i växande omfattning kommer att tjänstgöra i högre skolor.

Överstyrelsen framhåller ånyo den osäkerhet, som måste vidlåda alla beräkningar rörande det framtida lärarbehovet. Nya bestämmelser rörande folkskollärarnas verksamhetsområde kan helt ändra förutsättningarna för de nu gjorda beräkningarna, och under nuvarande övergångstid, innan beslut fattats om tidpunkten för generellt genomförande av enhetsskolan, är det snarast ogörligt att åstadkomma exakta beräkningar rörande lärarbehovet på längre sikt.

I tabell 1, kolumn 1—5, har hänsyn icke tagits till kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 314) angående småskollärares tjänstgöring i vissa fall. Den 17 juni 1953 har överstyrelsen för varje inspektionsområde fastställt det antal småskollärare, som enligt sagda kungörelse skall under läsåret 1953/54 tjänstgöra i klass 3. Sammanlagt för riket har lägsta antalet bestämts till 236 och högsta antalet till 307. Då det i vissa fall kan uppstå oförutsedda svårigheter beträffande placeringen av småskollärare i klass 3, torde det vara befogat att icke räkna med det högsta antalet. Överstyrelsen räknar här, liksom i fråga om följande läsår, med 275. Enär antalet lärjungar i ifrågasvarande avdelningar regleras efter för småskolestadiet gällande normer, kommer antalet folkskollärare i klass 3 icke att minska i samma omfattning. Om 275 småskollärare övertar klass 3, torde i stället omkring 220 folkskollärare komma att lämna detta klasstadium, varjämte vikariebehovet minskar med (5 % av 220=) omkring 10. Under de angivna förutsättningarna skulle sålunda för läsåret komma att uppstå icke en brist på 25 folkskollärare, såsom enligt kolumn 5, utan i stället enligt kolumn 6 ett överskott av (230—25=) 205. Men detta överskott får ingalunda betraktas såsom innebärande arbetslöshet för samma antal lärare, då realskolor och andra högre skolor på grund av där rådande lärarbrist torde absorbera en icke oväsentlig del av detta överskott och det vidare kan förutses, att folkskollärare i större utsträckning än under föregående läsår kommer att åtnjuta tjänstledighet för studier.

Hänsyn måste alltså vid beräkningarna också tas till den stora lärar-

bristen vid högre skolor. Såsom nyss framhållits, hade under höstterminen 1952 255 folkskollärare utan akademisk examen full tjänstgöring vid högre skolor. Överstyrelsen erinrar om att enligt de beräkningar, som gjordes av läroverkens krisutredning, under läsåren 1953/54—1956/57 ett sammanlagt tillskott av omkring 2 500 lärare utan föreskriven ämneslärarutbildning vore erforderligt för tjänstgöring i högre skolor, varvid utredningen i första hand räknade med folkskollärare med eller utan viss vidareutbildning (se prop. 1952: 153 s. 10). Det är emellertid icke möjligt att beräkna, hur många folkskollärare som i fortsättningen kommer att ställa sig till förfogande för dylik tjänstgöring eller som önskar undergå särskild utbildning härför. Enligt från folkskolinspektörerna inhämtade uppgifter åtnjöt under höstterminen 1952 71 ordinarie eller extra ordinarie folkskollärare tjänstledighet för akademiska studier. Vårterminen 1952 tillkom 72 andra sådana lärare. Man torde böra räkna med att antalet för akademiska eller andra studier tjänstlediga folkskollärare i fortsättningen kommer att öka, icke minst om den mellan civildepartementet och folkskollärarnas organisationer träffade överenskommelsen angående bland annat inrättande av tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som förskaffat sig viss vidareutbildning, kommer att godkännas av statsmakterna.

De elever, som intages på *studentlinjen* 1954, utexamineras 1956 och blir sålunda tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1956/57. Samtidigt med dessa elever utexamineras på 4-årig linje högst ($26 \times 30 =$) 780 elever. Om 1954 på studentlinjen liksom 1953 intages 24 avdelningar med högst 30 elever per avdelning, blir examinationen 1956 sammanlagt på båda linjerna ($780 + 720 =$) 1 500, av vilka omkring 1 480 torde kunna beräknas bli tillgängliga för tjänstgöring.

Om giltigheten av kungörelsen 1953: 314 successivt utsträcker även till de följande läsåren och om man beräknar, att ytterligare 275 småskollärare varje läsår övertar avdelningar av klass 3, medan samtidigt 220 folkskollärare lämnar detta klasstadium, skulle sålunda, enligt kolumn 6 i tabell 1, behovet av folkskollärare under de fyra läsåren 1953/57 minska med ($4 \times 220 =$) 880, varjämte vikariebehovet minskar med (5 % av $880 =$) omkring 40. Under läsåret 1956/57 skulle då uppstå ett överskott av ($920 + 209 =$) omkring 1 130 (vid tillämpning av kungörelsen 1947: 234 beräknas motsvarande överskott till 540). Skulle i enlighet med överstyrelsens förslag föregående år ett maximiantal av 325 småskollärare överta avdelningar av klass 3, under vilken förutsättning omkring 260 folkskollärare skulle lämna denna klass, ökas överskottet med sammanlagt omkring 170. Ett så stort överskott vore, om hänsyn skulle tas enbart till lärarbehovet för nuvarande folkskolestadium, diskutabelt, och det kunde övervägas, om icke elevintagningen 1954 på studentlinjen borde minskas. Med hänvisning till behovet av folkskollärare för tjänstgöring i högre skolor torde emellertid en minskning av intagningen på studentlinjen icke böra ske 1954 utan intagningen få samma omfattning som 1953.

De elever, som 1954 intages på *4-årig linje*, utexamineras 1958 och blir sålunda disponibla för tjänstgöring läsåret 1958/59. Om liksom 1953 26 avdelningar med 26 elever per avdelning intages, blir examinationen 1958 ($26 \times 26 =$) 676. Såsom framgår av tabell 1 har examinationsbehovet för sagda läsår emellertid nu beräknats till endast omkring 480. Det minskar åtskilligt om även nämnda läsår ett större antal småskollärare skulle komma att överta avdelningar av klass 3. Behovet skulle alltså mer än väl kunna

täckas enbart genom examination 1958 på 4-årig linje. Då det reella lärarbehovet med hänsyn till vad överstyrelsen i det föregående anfört torde komma att bli betydligt större än det för folkskoleväsendet beräknade, synes det vara motiverat, att samma antal avdelningar intages på 4-årig linje 1954 som 1953. Däremot torde det nu vara möjligt att beträffande elevantalet per avdelning återgå till det i gällande stadga för folkskoleseminarierna föreskrivna maximiantalet av 24. En sådan återgång är synnerligen angelägen från pedagogiska synpunkter och har varit föremål för riksdagens bestämda uttalanden i samma riktning (riksdagens skrivelse 1945: 201 s. 3, 1947: 326 s. 3). Om intagningen 1954 på 4-årig linje bestämmes till 24 elever per avdelning, blir examinationen 1958 ($26 \times 24 =$) 624. Den totala examinationen 1958 regleras slutligt genom intagningen på studentlinjen 1956, då också lärarbehovet läsåret 1958/59 torde kunna överblickas säkrare än för närvarande.

Överstyrelsen har beträffande intagningen av elever 1954 icke tagit hänsyn till 1946 års skolkommissions förslag angående den första lärarhögskolan, vid vilken utbildning skulle ske av bland annat mellanskollärare (folkskollärare). Överstyrelsen förutsätter nämligen, att även om 1954 års riksdag fattar beslut om upprättande av den första lärarhögskolan, intagning av elever för mellanskollärarytbildning icke kan ske förrän tidigast 1955.

Statskontoret avstyrker bestämt den standardförbättring för folkskoleseminarierna, som en ytterligare minskning av elevantalet i intagningsavdelningarna på den 4-åriga linjen innebär. Enligt ämbetsverkets mening synes i nuvarande läge i första hand böra eftersträvas, att den provisoriska seminarieorganisationen nedskäres, i den mån detta är görligt. Statskontoret föreslår därför, att antalet elever per avdelning bibehålles oförändrat samt att i stället antalet intagningsavdelningar minskas.

Beträffande småskoleseminarieorganisationen föreslår skolöverstyrelsen,

dels att elevintagningen 1954 får samma omfattning som 1953, alltså 23 avdelningar, varav 1 på treårig linje, med högst 24 elever per avdelning,

dels att någon elevintagning ej äger rum vid det provisoriska seminariet i Norrköping, vilket därför avvecklas i och med utgången av oktober 1954,

dels ock att skyndsamt utredning verkställas angående förlängning med ett år av den nuvarande tvååriga utbildningen vid småskoleseminarierna samt med förlängningen sammanhängande pedagogiska och organisatoriska spörsmål.

Av överstyrelsens motivering för förslaget rörande elevintagningen inhämtas i huvudsak följande.

Den 7 oktober 1952 tjänstgjorde på småskollärartjänster 10 lärare utan formell kompetens, av vilka endast 2 hade förordnande för längre tid än en månad. Samtidigt tjänstgjorde på folkskollärartjänster omkring 270 småskollärare, varav 13 pensionerade. Småskolläraryöverskottet höstterminen 1952 torde sålunda kunna uppskattas till omkring 250, men detta överskott hade tagits i anspråk för tjänstgöring på folkskolestadiet. Något nämnvärt överskott utöver det angivna synes icke ha förelegat under läsåret 1952/53.

Förefintligt överskott får alltså icke tolkas såsom arbetslöshet för motsvarande antal lärare.

Överstyrelsen har i skilda sammanhang starkt betonat den osäkerhet, som måste vidlåda alla beräkningar angående det framtida lärarbehovet. Nya bestämmelser rörande småskollärarnas verksamhetsområde kan helt ändra förutsättningarna för de nu framlagda beräkningarna. Särskilt innan beslut fattats beträffande tidpunkten för enhetsskolans genomförande, är det icke gärna möjligt att framlägga exakta beräkningar rörande lärarbehovet på längre sikt. Av tabell 2, kolumn 5, framgår emellertid, att det för läsåret 1952/53 beräknade överskottet kommer att öka betydligt under de tre följande läsåren, för vilka examinationen redan är fastställd genom verkställd intagning av elever. Därest intagningen 1954 och därmed examinationen 1956 får samma omfattning som elevintagningen 1953 respektive examinationen 1955, växer överskottet ytterligare under läsåret 1956/57.

I tabell 2, kolumn 1—5, har emellertid hänsyn icke tagits till kungörelsen 1953:314 angående småskollärares tjänstgöring i vissa fall. Som tidigare nämnts förutsätter överstyrelsen, att under läsåret 1953/54 omkring 275 småskollärare övertar klassavdelningar av klass 3. Därigenom ökar givetvis behovet av småskollärare, varför överskottet minskar. Hänsyn måste också tas till att samtidigt vikariebehovet ökar med (6 % av 275=) omkring 15. För läsåret 1953/54 blir alltså överskottet icke 591, såsom enligt beräkningarna i kolumn 5, utan enligt kolumn 6 (591—290=) omkring 300. Överstyrelsen räknar emellertid med att överskottet helt kommer att tas i anspråk för att ersätta folkskollärare, som antingen tjänstgör i högre skolor eller åtnjuter tjänstledighet för studier.

Om giltigheten av kungörelsen 1953:314 successivt utsträcker även till de följande läsåren och om man beräknar, att ytterligare 275 småskollärare varje läsår övertar avdelningar av klass 3, skulle behovet av småskollärare under de fyra läsåren 1953/57 öka med ($4 \times 275 =$) 1 100 jämte ett vikariebehov av ($4 \times 15 =$) 60 eller sammanlagt 1 160 och överskottet, alltså minska med lika mycket. Under läsåret 1956/57 skulle då överskottet nedgå till ($1\ 379 - 1\ 160 =$) i runt tal 215 (vid tillämpning av kungörelsen 1947:234 beräknas under angivna förutsättningar uppkomma ett underskott på 165). Skulle i enlighet med överstyrelsens år 1952 framlagda förslag ett maximiantal av 325 småskollärare successivt överta avdelningar av klass 3, ökas småskollärarytbehovet under de fyra angivna läsåren med ytterligare sammanlagt 210, varför överskottet skulle i stort sett försvinna ($215 - 210 = 5$). Med hänsyn till det anförda finner överstyrelsen sig böra förorda, att elevintagningen 1954 får samma omfattning som 1953.

Hösten 1953 har elevintagning ej ägt rum vid de provisoriska seminarierna i Falun och Norrköping. Om intagning ej sker vid dessa seminarier 1954, kommer de således att upphöra med utgången av innevarande budgetår. Av organisatoriska skäl finner överstyrelsen det emellertid synnerligen angeläget, att småskoleseminariet i Falun bibehållas ännu någon tid, varför överstyrelsen föreslår, att två avdelningar intages vid detta seminarium 1954. Däremot räknar överstyrelsen icke med någon elevintagning vid seminariet i Norrköping. Rektor vid detta seminarium, som innehar adjunktstjänst vid seminariet, är född den 22 oktober 1889 och uppnår således pensioneringsperiodens nedre gräns med utgången av december 1954. Rektor har uttryckt önskemål om att i händelse av seminariets avveckling 1954 få kvarstå vid rektorsförordnandet, till dess hon fyllt 65 år. Då semi-

nariets avveckling kräver åtskilligt arbete, finner överstyrelsen det lämpligt och önskvärt, att rektor får fortsatt förordnande till och med utgången av oktober 1954.

Därest elevintagning sker vid seminariet i Falun, måste, med hänsyn till möjligheterna att ordna lärarnas tjänstgöring, två avdelningar intagas vid seminariet. I stället måste då två avdelningar indragas på annat håll i jämförelse med intagningen i år. Med hänsyn till att Stockholm utgör ett mycket stort rekryteringsområde, torde någon minskning av elevintagningen vid det provisoriska seminariet i Stockholm tills vidare ej böra ifrågasättas. Överstyrelsen finner det lämpligast, att vid två av de tre största seminarierna en avdelning tillfälligt indrages vid vardera. Detta bör ske vid seminarierna i Landskrona och Skara, där alltså tre avdelningar skulle intagas i stället för fyra. En dylik minskning av elevintagningen vid dessa stora seminarier innebär givetvis bestämda fördelar från pedagogisk synpunkt.

Beträffande spørsmålet om förlängning av småskollärarytbildningen anför överstyrelsen — med erinran om att tidpunkten för genomförande av den vid 1950 års riksdag i princip beslutade förstärkningen av nämnda utbildning ännu ej fastställts — bland annat följande.

Överstyrelsen vill ånyo understryka vikten av att denna utbildningsfråga löses, särskilt om småskollärarna i allt större utsträckning skall överta undervisningen i klass 3 i skolor av A-form. Överstyrelsen anser fortfarande, att särskild utredning måste föregå ett beslut om förlängningen av utbildningstiden. Då det nu med ledning av de framlagda beräkningarna rörande behovet av folk- och småskollärare torde kunna förutses, att en krympning av organisationen beträffande såväl folk- som småskoleseminarierna ganska snart kan bli aktuell, är en dylik utredning särskilt angelägen. Därest en lärarhögskola enligt skolkommissionens förslag upprättas i Stockholm, blir utredningsbehovet än mer accentuerat. Utredningen bör icke endast utarbeta tim- och kursplaner för den förlängda utbildningen av småskollärare utan även överväga seminarieorganisationen. Vid minskning av seminarieorganisationen kan det övervägas, huruvida icke utbildningen av småskollärare åtminstone i viss utsträckning lämpligen kunde förläggas till folkskoleseminarier, och i varje fall bör frågan om kompetensfordringarna för de ämneslärare, som har hand om utbildningen av småskollärare, observeras.

Statskontoret framställer ingen erinran mot vad överstyrelsen föreslagit rörande seminarieorganisationen.

Departementschefen. Jag vill till en början understryka de mycket stora svårigheterna att i nuvarande läge med någon större grad av säkerhet beräkna det framtida behovet av folk- och småskollärare. De på beräkningarna inverkan omständigheterna är många och av skiftande karaktär. Därtill kommer att den för seminarieorganisationen och examinationen vid seminarierna avgörande elevintagningen måste bestämmas flera år i förväg. Omfattningen av examinationen är sålunda redan slutligt bestämd för den lärargrupp, som blir disponibel för tjänstgöring från och med läsåret 1955/56. Vad gäller folkskollärarna är dessutom examinationen till läsåret 1957/58 delvis reglerad. Den fråga, till vilken ställning nu närmast skall tas,

gäller examinationen av den folk- och småskollärargrupp, som skall börja sin lärartjänstgöring 1956/57. Därjämte skall delvis regleras folkskollärarexaminationen till läsåret 1958/59.

Vid överväganden beträffande folk- och småskoleseminariernas organisation har man att ta hänsyn till två huvudfaktorer, folkskolans behov av klasslärare och de högre skolornas behov av ämneslärare. Att de högre skolorna kommit in i detta sammanhang, beror på den rådande bristen på ämneslärare. I de utredningar, som föregick statsmakternas beslut våren 1952 angående åtgärder till avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna, förutsattes, att — utöver disponibla filosofie magistrar — ett stort antal nya lärare skulle tillföras de högre skolorna (inräknat försöksskolornas högstadium) huvudsakligen genom en snabbutbildning av folkskollärare, vilka efter begränsad akademisk utbildning skulle tillföras de högre skolorna om möjligt till ett antal av omkring 400 årligen under läsåren 1953/57. Återstående behov skulle täckas med tillfälliga hjälpkrafter utan formell kompetens, i första hand folkskollärare utan tilläggsutbildning.

I kalkylen för avhjälpande av ämneslärarbristen ingår alltså, att ett avsevärt antal folkskollärare, både med och utan vidareutbildning, tas i anspråk för tjänstgöring på högre skolstadier. Det är därför nödvändigt att under de närmaste åren kunna få fram ett betydande antal folkskollärare för de högre skolstadiernas behov. För folkskolestadiet medför detta en brist på folkskollärare. Denna brist avses i sin tur skola täckas med småskollärare. Sålunda har vid 1953 års riksdag beslutits, att från och med innevarande budgetår tills vidare småskollärare skall successivt överta undervisningen i tredje klassen i skolor av A-form. För innebörden av detta beslut har jag i det föregående lämnat en närmare redogörelse.

Jag kan i detta sammanhang nämna, att antalet folkskollärare utan akademisk examen med full tjänstgöring i högre skolor, vilket antal höstterminen 1952 uppgick till 255, enligt preliminära uppgifter höstterminen 1953 ökat till 315.

Skolöverstyrelsen har i sitt föreliggande förslag beträffande seminarieorganisationen för nästa budgetår räknat med att innevarande läsår omkring 275 småskollärare övertar undervisningen i klass 3, samtidigt som därigenom omkring 220 folkskollärare kan lämna detta stadium. Inberäknat vikariebehovet innebär detta, att omkring 290 småskollärare ersätter cirka 230 folkskollärare. Enligt en sedermera i november 1953 av skolöverstyrelsen verkställd undersökning har det faktiska utfallet av överförandet av småskollärare till tredje klassen under detta läsår blivit, att 253 småskollärare tjänstgör såsom klasslärare i tredje klassen enligt bestämmelserna i den förutnämnda kungörelsen 1953: 314. Antalet läraravdelningar anges ha därigenom ökat med 21, innebärande att omkring 230 folkskollärare frigjorts från tjänstgöring på detta stadium. Det är att märka, att överstyrelsens närmare föreskrifter med anledning av kungörelsen kunde delges folk-

skolinspektörerna först i mitten av juni, medan skoldistriktet i allmänhet redan i maj, innan kungörelsen ännu utkommit, avlämnat sina organisationsförslag för innevarande läsår. I vissa fall har därför särskilda svårigheter mött att redan under detta läsår ordna med småskollärares tjänstgöring i tredje klassen.

Skolöverstyrelsen räknar för varje läsår till och med det för de förevarande överbägandena om seminarieorganisationen närmast aktuella läsåret 1956/57 med att småskollärare i samma omfattning som beräknats för innevarande läsår skall övertaga avdelningar av tredje klassen. Sammanlagt skulle — enligt de i det föregående redovisade tabellerna 1 och 2 — vid slutet av denna period omkring 1 160 småskollärare tjänstgöra i klass 3 och i det närmaste lika många folkskollärare ha frigjorts för vidareutbildning eller direkt för tjänstgöring på högre skolstadier. Jag är icke nu beredd att precisera, i vilket tempo den ändrade gränsdragningen mellan folk- och småskollärarnas arbetsfält bör på längre sikt genomföras. Frågan om vilken omfattning överförandet av småskollärare bör få under nästa läsår torde jag framdeles få anmäla för Kungl. Maj:t, sedan överstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut av den 30 juni 1953 inkommit med redogörelse och förslag i ämnet. I nuvarande läge torde de av överstyrelsen beräknade siffrorna böra godtagas som utgångspunkt för överbägandena beträffande seminarieorganisationens storlek under nästa budgetår.

Skolöverstyrelsens uppskattning av "överskottet" på folkskollärare läsåret 1956/57 för de högre skolstadiernas behov förutsätter, att elevintagningen hösten 1954 på de kortfristiga utbildningslinjerna — studentlinjen vid folkskoleseminarierna och småskollärlinjen — hålles oförändrad i jämförelse med elevintagningen hösten 1953. Överstyrelsen beräknar alltså intagningen på studentlinjen till 24 avdelningar med högst 30 elever per avdelning och vid småskoleseminarierna till 23 avdelningar, varav 1 på treårig linje, med högst 24 elever per avdelning.

Med hänsyn till det ytterligare behov av folkskollärare för vidareutbildning och för tjänstgöring på de högre skolstadierna, som nu kan förutses komma att föreligga läsåret 1956/57, anser jag mig böra biträda överstyrelsens förslag beträffande intagningen hösten 1954 på folkskoleseminariernas studentlinje och vid småskoleseminarierna. Jag vill emellertid i detta sammanhang nämna, att en inom ecklesiastikdepartementet nyligen verkställd preliminär undersökning givit vid handen, att, medan visserligen det absoluta antalet elever i de högre skolorna väsentligt ökat, likväl elevantalet i relation till de stegrade årskullarnas storlek under de senaste åren icke ökat i den omfattning, som läroverkens krisutredning antog som grund för sina beräkningar av lärarbehovet på de högre skolstadierna. Den tendens, som sålunda visat sig, och de ändrade prognoser, som i anslutning härtill kan göras, påverkar visserligen icke frågan om elevintagningen hösten 1954 på de korta utbildningslinjerna vid seminarierna men är på längre sikt av

betydelse för bedömningen av lärarutbildningsbehovet. Jag torde inom den närmaste tiden i annat sammanhang få anledning att återkomma till denna fråga.

Såsom framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen har överstyrelsens beräkningar av examinationsbehovet för folkskolans del baserats på förnyade undersökningar i olika hänseenden, bland annat nya uppgifter från skoldistriktet och folkskolinspektörerna rörande barnantal m.m. I vissa avseenden har beräkningarna med nödvändighet måst grundas på rent hypotetiska antaganden från skolstyrelsernas och folkskolinspektörernas sida, men de får likväl anses utgöra ett i huvuddragen tillförlitligt bedömningsunderlag. Den förut återgivna sammanställningen av statistiska kontorets beräkningar rörande antalet folk- och småskollärartjänster under perioden 1953/54—1960/61 visar beträffande folkskollärartjänsterna en avtagande ökning fram till och med läsåret 1957/58, varefter en snabbt stegrad men det sista året stagnerad minskning följer. I fråga om småskollärartjänsterna har en minskning redan börjat och den tilltar fram till och med läsåret 1957/58, varefter minskningen avmattar. Sammanställs det beräknade antalet lärartjänster med uppskattningarna av läraravgången och vikariebehovet, erhålles det i tabellerna 1 och 2 beräknade examinationsbehovet under ifrågavarande period. Detta visar för folkskoleseminariernas del en avsevärd minskning för de fyra sista åren i perioden. För småskoleseminarierna förutses en betydande minskning för läsåren 1957/58 och 1958/59, varefter en kraftig återhämtning beräknas ske.

Även om hänsyn tas till det beräknade behovet av folkskollärare för tjänstgöring på högre skolstadier, torde det likväl, såsom också skolöverstyrelsen antytt, vara anledning att räkna med en avsevärd minskning av folkskollärarexaminationen under några år i slutet av 1950-talet. Om seminarieorganisationen i en dylik situation skall kunna bevara sin erforderliga elasticitet, torde utjämnande åtgärder av olika slag komma att visa sig påkallade. Frågan härom måste bedömas i samband med beräkningar rörande lärarbehovet inom skolväsendet överhuvudtaget och vidare ses i sammanhang med förutsatta reformer på lärarutbildningens område. Jag torde senare i annat sammanhang få för Kungl. Maj:t framlägga närmare synpunkter och förslag beträffande dessa frågor och därmed sammanhängande spörsmål. Det är icke heller för bedömningen av seminarieorganisationen under nästa budgetår nödvändigt att gå närmare in på dessa problem. Jag kan därför i förevarande sammanhang begränsa mig till att blott peka på de viktigaste av de åtgärder, som, genomförda vid lämpliga tidpunkter, direkt kan medverka till en utjämning av examinationen vid seminarierna. För närvarande regleras elevantalet i folkskolans klasser enligt kungörelsen 1950: 137. En återgång till bestämmelserna i kungörelsen 1947: 234 har av statistiska kontoret beräknats öka antalet folkskollärartjänster med 450 à 550, alltefter den tidpunkt vid vilken återgången sker, och antalet småskollärartjänster med

omkring 350. Genomförandet av den beslutade förlängningen av småskolläroverstyrelsen från två till tre år — till vilken av skolöverstyrelsen ånyo väckta fråga jag alltså icke i förevarande sammanhang tar ståndpunkt — medför automatiskt en minskning av småskoleseminariernas examinationskapacitet vid oförändrat antal klassavdelningar, varjämte under det år, som följer närmast efter övergången till den längre utbildningen, examination endast kommer att äga rum på den nuvarande 3-åriga linjen vid seminariet i Haparanda. Såsom överstyrelsen antytt, kan det vidare komma i fråga att förlägga utbildning av småskollärare till folkskoleseminarier för att bibehålla nödig balans mellan de olika seminariegrupperna.

Mot bakgrunden av i första hand vad jag anfört rörande folkskolans lärarbehov under slutet av 1950-talet och därav följande examinationsbehov torde ståndpunkt böra tagas till frågan om elevintagningen hösten 1954 på den längre av klasslärarutbildningslinjerna, nämligen folkskoleseminariernas 4-åriga linje. Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat antal avdelningar, d. v. s. 26, men minskning av antalet elever per avdelning från 26 till 24. Får intagningen denna omfattning, innebär det att på den 4-åriga linjen vårterminen 1958 kommer att utexamineras omkring 620 folkskollärare, vilka kan beräknas bli disponibla för tjänstgöring från och med läsåret 1958/59. Det för folkskolans del i tabell 1 beräknade totala behovet av examination till nämnda läsår uppgår endast till 480 lärare. Den av överstyrelsen beräknade examinationen enbart på den 4-åriga linjen skulle alltså mer än väl täcka totalbehovet. Enligt överstyrelsens mening är emellertid en intagning på den 4-åriga linjen hösten 1954 av samma antal avdelningar som hösten 1953 motiverad med hänsyn till vad som kan antagas om omfattningen av det reella lärarbehovet.

För egen del finner jag mig i nuvarande läge utan tvekan böra biträda överstyrelsens förslag om att från och med nästa läsår genomföres en minskning av elevantalet i intagningsavdelningarna på den 4-åriga linjen från 26 till det i seminariestadgan angivna normalantalet av högst 24. Detta möjliggör en ytterligare förbättring och effektivisering av undervisningen på denna linje. Beträffande antalet avdelningar ställer jag mig däremot tveksam till överstyrelsens förslag. Examinationen till läsåret 1958/59 kommer att slutligt regleras genom intagningen på studentlinjen hösten 1956. Skulle sistnämnda år på studentlinjen intagas exempelvis lika många elever som jag förordat för hösten 1954, kommer till läsåret 1958/59 att utexamineras sammanlagt ($720 + 620 =$) 1 340 lärare. Detta torde, även med hänsyn tagen till de högre skolstadiernas beräknade behov av folkskollärare, medföra en uppenbart för stor examination, särskilt om man beaktar att till läsåret 1957/58, för vilket det totala examinationsbehovet beräknats till omkring 730, kommer att utexamineras cirka 670 lärare enbart på den 4-åriga linjen. En viss, mindre minskning av antalet intagningsavdelningar på den 4-åriga

linjen är enligt min mening motiverad i nuvarande läge för att den mot-
sedda reduktionen av folkskollärarexaminationen under 1950-talets sista del
skall kunna genomföras utan abrupta nedskärningar av seminarieorganisa-
tionen och med bibehållande av det antal avdelningar på studentlinjen, som
prövas erforderligt för att examinationen av folkskollärare snabbt skall kun-
na anpassas efter växlande behov och förhållanden. Jag anser mig för egen
del böra förorda, att antalet intagningsavdelningar på den 4-åriga linjen
hösten 1954 begränsas till 22. Detta innebär, att det totala antalet klass-
avdelningar vid folkskoleseminarierna, vilket innevarande läsår utgör 153,
nästa läsår kommer att minska till 149. Då jag anser mig kunna räkna med
att en del av de i den för folkskollärarna preliminärt träffade löneuppgörel-
sen — vilken senare torde komma att föreläggas statsmakternas prövning
— förutsatta ettåriga vidareutbildningskurserna torde komma att i en eller
annan form knyts till folkskoleseminarier, synes den av mig för nästa läsår
förordade begränsningen av antalet klassavdelningar icke behöva medföra
några kännbara verkningar på seminarieorganisationen. Jag vill vidare
ange, att mitt förslag icke syftar till någon definitiv ändring för framtiden
av den nuvarande proportionen mellan antalet studentavdelningar och
icke-studentavdelningar.

Sammanfattningsvis förordar jag alltså beträffande elevintagningen vid
seminarierna hösten 1954, att vid folkskoleseminarierna intages samman-
lagt 46 avdelningar, varav 24 avdelningar på studentlinje med högst
30 elever per avdelning och 22 avdelningar på 4-årig linje med högst
24 elever per avdelning, samt att vid småskoleseminarierna intages 23
avdelningar, varav 1 på 3-årig linje, med högst 24 elever per avdel-
ning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter för-
slag av skolöverstyrelsen bestämma vid vilka folkskoleseminarier antalet
intagningsavdelningar på den 4-åriga linjen skall begränsas. Beträffande
småskoleseminarierna innebär mitt förslag, att det totala antalet klassav-
delningar, som innevarande läsår utgör 51, nästa läsår minskas till 47.
Minskningen gäller alltså 4 klassavdelningar. Hösten 1953 har elevintag-
ning ej skett vid de provisoriska seminarierna i Falun och Norrköping. Dessa
seminarier har således under läsåret 1953/54 vardera endast två klassav-
delningar av andra klassen. För att genomföra den angivna minskningen
kan man välja antingen att lägga ned båda de sistnämnda seminarierna eller
att lägga ned ettdera av dem och samtidigt minska antalet intagningsavdel-
ningar vid övriga seminarier med 2 eller också att sprida hela minskningen
på övriga seminarier och därigenom alltjämt upprätthålla en organisation
av 10 småskoleseminarier. För egen del finner jag övervägande skäl tala för
att, i enlighet med överstyrelsens förslag, det provisoriska seminariet i Norr-
köping nedlägges och intagningen vid två av de största seminarierna, i
Landskrona och Skara, nästa läsår minskas med en avdelning vid vardera
seminariet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen meddela erforderliga bestämmelser i anledning av vad jag nu anfört rörande elevintagningen vid folk- och småskoleseminarierna hösten 1954. Beslut om nedläggande av det provisoriska småskoleseminariet i Norrköping torde böra fattas av Kungl. Maj:t och riksdagen. Tidpunkten för nedläggandet synes böra bestämmas till utgången av innevarande budgetår, då undervisningen vid seminariet upphör. I fråga om den slutliga avvecklingen av seminariet räknar jag med att denna, såsom överstyrelsen förutsett, skall kunna vara genomförd till utgången av oktober 1954. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att det provisoriska småskoleseminariet i Norrköping skall nedläggas vid utgången av budgetåret 1953/54.

II. Anslagsberäkningar.

I. Folkskoleseminarierna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	11 400 000	14 959 160
1953/54 (statsliggaren s. 633)	15 600 000	
1954/55 (förslag)	16 205 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 487 000 kronor. Härav hänför sig ett belopp av sammanlagt 633 500 kronor till automatiska utgiftsökningar på grund av de vid 1953 års riksdag beslutade nya grunderna för arvoden åt seminariebibliotekarier och avlöning åt personal för biträde å rektorsexpeditionerna samt på grund av löneklassuppflyttningar, reglerad befordringsgång o. d. I övrigt betingas den föreslagna höjningen av följande förslag:

- 1) ordinariesättning i Ca 25 av 19 övningslärartjänster i Ce 23 (8 i teckning, 6 i musik och 5 i gymnastik) samt ordinariesättning i Ca 23 av 8 övningslärartjänster i Ce 21 (4 i manlig slöjd och 4 i kvinnlig slöjd),
- 2) höjning av seminariesköterskearvodena i enlighet med vad överstyrelsen förordat beträffande skolsköterskearvoden vid bl. a. folk- och småskolor (se prop. 1954: 1, VIII ht, s. 386 f.),
- 3) höjning av anslagsmedlen till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare (nu 20 800 kronor) med 9 200 kronor,
- 4) ökning av antalet adjunkter i Ce 27 från 20 till 24 med motsvarande minskning av antalet adjunkter i den reglerade befordringsgången,
- 5) handledararvoden:
  - a) höjning av det årliga arvodesbeloppet från 1 000 till 2 000 kronor,
  - b) ytterligare 4½ arvoden till serieövningar (nu 82½ arvoden),
  - c) ytterligare 7½ arvoden till handledning vid studiebesök (nu 67½ arvoden).
- 6) 37 nya övningsskollärartjänster i Ce 25 (nu 38 "vid seminarium" och 139 "vid folkskola"), varav 1 "vid seminarium" och 36 "vid folkskola",
- 7) ytterligare sammanlagt 30 veckotimmar till simundervisning,
- 8) inrättande av 6 vaktmästartjänster i Ce 12 i stället för följande tjänster, nämligen en i Cg 10 vid seminariet i Härnösand, en i Ce 10 vid seminariet i Jönköping, en i Ce 11 vid seminariet i Kristianstad, en i Cg 10 vid seminariet för kvinnliga elever i Linköping, en i Cg 10 vid seminariet för manliga elever i Stockholm och en i Ce 10 vid seminariet i Växjö.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Vid de nio provisoriska seminarierna finnes nu endast fem ordinarie lärartjänster i teckning, musik och gymnastik. Timantalet är så stort, att det i regel räcker till två lärare med full tjänstgöring vid varje seminarium. Överstyrelsen beräknar i nämnda ämnen ordinariesättning av en tjänst vid vart och ett av de provisoriska seminarier, där ordinarie tjänst ej finnes, dock med undantag av seminariet i Hälsingborg. I manlig och kvinnlig slöjd finnes nu vid de provisoriska seminarierna endast tre ordinarie tjänster. Även några tjänster i dessa ämnen bör ordinariesättas, förslagsvis fyra i vardera ämnet.

3. Delposten till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare är fortfarande beräknad i underkant, och svårigheter har yppat sig att med hänsyn till de förhållandevis låga arvodena förvärva önskvärda lärare som handledare. Likaså har arvodena till föreståndare eller bestyrelse för kurserna varit för låga. Överstyrelsen betonar starkt vikten av att dessa kurser kan fortgå, till dess ifrågavarande utbildning ordnas på ett mera definitivt sätt. Det råder brist på hjälpklassutbildade lärare, och endast ett begränsat antal sökande kan mottagas i utbildningskurserna. Rektorerne vid de båda seminarier, där kurserna anordnas, beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till sammanlagt 29 600 kronor.

4. Enligt rektorernas beräkningar erfordras under nästa budgetår sammanlagt 24 extra ordinarie adjunktstjänster i lönegrad Ce 27. En ökning av antalet tjänster med 4 är väl motiverad med hänsyn till önskvärheten av att förvärva lämpliga lärarkrafter till seminarierna. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att rektorerna föreslagit sammanlagt 5 nya ordinarie lektorstjänster och 2 nya extra ordinarie lektorstjänster, vilka förslag överstyrelsen icke för närvarande anser sig kunna biträda. Inrättandet av 4 extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 27 medför samtidigt minskning i fråga om antalet extra ordinarie eller extra adjunkter i lägre lönegrad.

5 a. Handledararvoden utgår till folk- och småskollärare, som förordnas till handledare för seminarieeleverna dels vid vissa lektionsövningar, särskilt de s. k. serieövningarna, i klassavdelningar vid folkskolorna på seminarieorterna och dels vid seminarieelevernas studiebesök i andra skolor, särskilt B 2- och B 3-skolor. Därjämte äger överstyrelsen medge, att, i stället för tillsättande av extra ordinarie övningsskollärartjänst vid folkskola, folk- eller småskollärare må anställas som handledare mot arvode. Handledararvodet får utgå med högst 1 000 kronor per lärare. Enligt överstyrelsens mening är handledararvodet uppenbart för lågt i förhållande till de uppgifter, som måste åläggas handledarna. Efter överläggning med folkskolläraryrket föreslår överstyrelsen, att arvodesbeloppet höjes till 2 000 kronor.

5 b. På grund av extra klassavdelningar vid vissa seminarier uppkommer ökat behov av handledare vid serieövningar. Vid seminariet i Uppsala kommer läsåret 1954/55 en dylik extra klassavdelning upp i avgångsklassen på 4-årig linje, till vilken klass tyngdpunkten av undervisningsövningar och serier är förlagd. Med hänsyn härtill och till behovet vid ännu ett seminarium erfordras ytterligare 4½ arvodesbelopp.

5 c. Antalet arvoden till handledning vid studiebesök betecknas av rektorerna i regel som otillräckligt, varför överstyrelsen föreslår, att antalet höjes till 75.

6. Överstyrelsen har under en följd av år framhållit, att den praktiska

lärarutbildningen vid seminarierna behöver större resurser. För att de blivande lärarna under utbildningstiden skall kunna få bättre kännedom om de arbetsmetoder, som bör användas inom den kommande enhetsskolan, är en utökning av antalet övningsskolklasser nödvändig. Överstyrelsen föreslår därför inrättande av 35 nya extra ordinarie övningsskollärartjänster "vid folkskola" utan minskning av föreslagna 87 handledararvoden för serieövningar. Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen bestämma om fördelningen av dessa nya tjänster på de olika seminarierna. Inrättandet av de 35 nya tjänsterna kan beräknas medföra en kostnadsökning av omkring 542 000 kronor. Den reella kostnadsökningen för statsverket blir emellertid avsevärt mindre, eftersom de lärare, som förordnas till extra ordinarie övningsskollärare "vid folkskola", måste inneha ordinarie eller extra ordinarie folkskollärartjänster vid seminarie-orternas folkskolor och skall bibehålla sina klassavdelningar där om än med minskad undervisningsskyldighet.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juli 1952 har inom övningsskolan vid seminariet för manliga elever i Göteborg försöksvis upprättats en nio-årig linje, avsedd att föra fram till realexamen. Försöket medför nästa läsår utvidgning av övningsskolan med en klass. För ändamålet föreslår överstyrelsen, då seminariet har otillräckliga lokaler, inrättande av en extra ordinarie övningsskollärartjänst "vid folkskola".

Vid övningsskolan vid seminariet i Kalmar är klasserna 5 och 6 samläsande i en enda B 1-avdelning, medan det finnes två A-avdelningar av klass 4. Då avgången från övningsskolans fjärde klass på senare tid ej varit så omfattande som tidigare, har det inträffat, att svårigheter uppstått att med nuvarande organisation i övningsskolan behålla barn, som kanske haft hela sin tidigare skolgång förlagd dit. För att samtliga från klass 4 uppflyttade lärjungar skall kunna mottagas i klass 5, bör den nämnda B 1-avdelningen uppdelas på två klasser, 5 och 6, av A-form. För ändamålet föreslår överstyrelsen inrättande av en extra ordinarie övningsskollärartjänst vid "seminarium".

8. Vid vart och ett av sex av de provisoriska seminarierna föreslår vederbörande rektor inrättande av en ordinarie vaktmästartjänst i stället för befintlig icke-ordinarie tjänst. Överstyrelsen finner sig icke nu kunna förorda inrättande av de föreslagna ordinarie tjänsterna men anser en viss uppflyttning i lönegrad av den icke-ordinarie vaktmästarpersonalen erforderlig med hänsyn till önskvärldheten för seminarierna att kunna behålla lämplig personal, vilket med nuvarande lönegradsplacering visat sig vara svårt.

Statskontoret anser sig, med hänvisning till sin ståndpunkt beträffande folkskoleseminarieorganisationen, icke kunna tillstyrka inrättande av nya ordinarie övningsskollärartjänster vid de provisoriska seminarierna (p. 1). Icke heller finner ämbetsverket motiverat, att arvoden till seminariesköterskor (p. 2) och arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare (p. 3) höjes. Beträffande yrkandet om ökat antal adjunktstjänster i Ce 27 (p. 4) erinrar statskontoret om innehållet i den av 1952 års riksdag godkända överenskommelsen rörande lärarlönerna (prop. 1952: 241, s. 71), vilken för folkskoleseminariernas del bland annat innebär, att antalet tjänster i Ce 27 skall vara så stort, att befordran till lönegraden normalt kan påräknas tre

år efter uppnåendet av slutlönegraden i reglerad befordringsgång. Enligt statskontoret bör denna regel ensam vara avgörande för antalet befattningar i Ce 27; någon närmare utredning rörande behovet av tjänster i 27 lönegraden från denna utgångspunkt föreligger icke. Ämbetsverket avstyrker ytterligare uppräknig av handledararvodena (p. 5 a) och ställer sig likaså avvisande till det under p. 6 framförda förslaget om inrättande av 35 nya övningsskollärartjänster "vid folkskola". Mot inrättande av de två övriga under denna punkt föreslagna övningsskollärartjänsterna (Göteborg och Kalmar) synes däremot enligt statskontorets mening icke vara något att erinra. Med hänsyn till den förbättring av löneställningen, som vid tjänsteförteckningsrevisionen genomförts för vaktmästarpersonalen, avstyrker ämbetsverket förslaget under p. 8. Statskontoret motsätter sig vidare förslaget om ökad medelsanvisning för intensifiering av simundervisningen (p. 7).

I särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t anholder dels *Svenska seminarie-läraryöreningen* om ökning av antalet arvoden till handledare vid serieövningar, dels *Seminarieernas elevförbund* om åtgärder för reformering och förbättring av den nuvarande seminarieutbildningen.

Departementschefen. Antalet veckotimmar i ämnena teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, manlig slöjd samt kvinnlig slöjd har vid folkskoleseminarierna den omfattningen, att ordinariesättning av ett mindre antal extra ordinarie tjänster i dessa ämnen synes motiverad såväl från organisatoriska synpunkter som med hänsyn till utbildningens behov. Jag finner mig i anledning av skolöverstyrelsens förslag under p. 1 för egen del böra förorda ordinariesättning i Ca 25 av följande antal extra ordinarie övningslärtjänster i Ce 23, nämligen två tjänster i teckning, tre tjänster i musik och tre tjänster i gymnastik med lek och idrott, samt ordinariesättning i Ca 23 av följande antal extra ordinarie övningslärtjänster i Ce 21, nämligen två tjänster i manlig slöjd och en tjänst i kvinnlig slöjd. Jag erinrar om att det enligt övningsläroverstadgans bestämmelser ankommer på överstyrelsen att fördela de ordinarie övningslärtjänsterna på de olika seminarierna.

Jag har tidigare vid anmälan av åttonde huvudtiteln för nästa budgetår i olika sammanhang angivit, att jag icke är beredd att förorda någon ändring beträffande skolsköterskearvodena. Detsamma gäller seminariesköterskornas arvoden. Jag avstyrker alltså bifall till överstyrelsens förslag under p. 2.

Delposten till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare (p. 3) har för innevarande budgetår uppräknats med 5 700 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen framhållit, anser jag mig böra för nästa budgetår föreslå en ytterligare höjning av delposten med 4 200 kronor.

Såsom inledningsvis omnämnts har vid 1953 års riksdag fastställts nya

grunder för arvoden åt bibliotekarier och avlöning åt personal för biträde å rektorsexpeditionerna vid bland annat folk- och småskoleseminarierna (prop. 1953: 158, SU 151, rskr 294). På grund härav torde den nu obetecknade delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier å 39 600 kronor böra uppräknas med 8 100 kronor till 47 700 kronor samt betecknas förslagsvis. Vidare bör den obetecknade delposten till arvoden åt sekreterare m. m. å 24 700 kronor utgå ur avlöningsstaten; kostnader för avlöningsförmåner åt personal för biträde å rektorsexpeditionerna bestrides numera ur anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg.

Såsom statskontoret framhållit, bör den av 1952 års riksdag godkända överenskommelsen rörande lärarlönerna vid bland annat folk- och småskoleseminarierna (prop. 1952: 241, s. 71) vara normerande för antalet adjunktstjänster i Ce 27 vid dessa utbildningsanstalter. Jag är icke nu beredd att biträda överstyrelsens under p. 4 framställda förslag om inrättande av ytterligare adjunktstjänster i Ce 27 vid folkskoleseminarierna.

Handledararvodet till folk- eller småskollärare vid s. k. serieövningar, vid studiebesök i andra skolor och vid ersättande av övningsskollärare (p. 5 a) har för budgetåret 1952/53 höjts från 800 till 880 kronor och för innevarande budgetår från 880 till 1 000 kronor. Jag anser mig icke kunna förorda någon ytterligare höjning av arvodesbeloppet. Med hänsyn till det på grund av extra klassavdelningar i avgångsklasser på den 4-åriga linjen ökade behovet av handledare vid serieövningar torde i enlighet med överstyrelsens förslag (p. 5 b) de för dylika handledararvoden avsedda anslagsmedlen, nu 82 500 kronor, böra uppräknas med 4 500 kronor, motsvarande 4 ½ arvoden. Till arvoden för handledning vid studiebesök (p. 5 c) räknar jag däremot med oförändrad medelsanvisning. Jag vill i detta sammanhang ange, att på grund av uppläggnings- och undervisningsförändringar på den 4-åriga linjen anslagsbehovet till handledararvoden icke påverkas av den begränsning av antalet intagningsavdelningar på nämnda linje, som jag i det föregående förordat för nästa läsår.

Under p. 6 har överstyrelsen hemställt om inrättande av bland annat 35 nya övningsskollärartjänster i Ce 25 i syfte att effektivisera seminarieutbildningen med inriktning på de arbetsmetoder, som bör användas inom enhetsskolan. Med anledning därav får jag erinra om att för innevarande budgetår anvisats ett särskilt belopp av 100 000 kronor under förevarande anslag för att försök med metodisk handledning, enhetsskolans arbetsmetoder och liknande anordningar skall få ett vidgat utrymme i utbildningen vid folkskoleseminarierna. Jag anser mig icke kunna för det angivna ändamålet tillstyrka inrättande av nya övningsskollärartjänster. Då det emellertid är angeläget, att seminariernas möjligheter till effektivisering av utbildningen på förevarande område ytterligare förbättras, finner jag mig böra förorda, att nyssnämnda särskilda belopp å 100 000 kronor för nästa budgetår höjes till 150 000 kronor.

Mot överstyrelsens yrkande i övrigt under p. 6 har jag ingen erinran. Således torde böra inrättas en ny övningsskollärartjänst i Ce 25 »vid folkskola» vid seminariet för manliga elever i Göteborg som en följd av utbyggnaden av den nioåriga linjen inom seminariets övningsskola samt en ny övningsskollärartjänst i Ce 25 »vid seminarium» vid seminariet i Kalmar för att övningsskolans klass 5 och 6, vilka nu är organiserade som en B 1-avdelning, skall kunna uppdelas på två klasser av A-form.

Vid folkskoleseminarierna förekommer enligt gällande undervisningsplaner simundervisning under en veckotimme på såväl 4-årig linje som studentlinje. Jag finner mig icke böra förorda medelsanvisning till simundervisning utöver den sålunda föreskrivna omfattningen (p. 7).

Med hänsyn till bland annat den nyligen genomförda tjänsteförteckningsrevisionen för vaktmästarpersonalen anser jag mig icke kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om ändrad lönegradsplacering för vissa vaktmästartjänster vid provisoriska seminarier (p. 8), liksom jag ej heller är beredd att förorda någon ändring av anställningsformen beträffande de av dessa vaktmästartjänster, som nu är extra tjänster.

Därest antalet intagningsavdelningar på den 4-åriga linjen hösten 1954 begränsas i enlighet med vad jag i föregående avsnitt förordat, minskar behovet av sådana undervisningstimmar, som nu bestrides av icke-ordinarie lärare. Den därav följande utgiftsminskningen torde kunna beräknas till i runt tal 138 000 kronor.

I anslutning till vad jag sålunda anfört och föreslagit samt med beaktande av de inledningsvis berörda, automatiska utgiftsstegringarna beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 16 205 000 kronor, med den fördelning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 605 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	5 139 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t:	
	a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., förslagsvis	85 200

b) Arvoden åt seminariebibliotekarier förslagsvis	47 700	
c) Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs, förslagsvis	49 100	
d) Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrko- musiker, förslagsvis	49 000	
e) Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare	<u>25 000</u>	256 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis		5 481 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis		<u>5 329 000</u>
	Summa kronor	16 205 000

c) till *Folkskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 16 205 000 kronor.

2. Folkskoleseminarierna: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	1 248 600	1 293 563
1953/54 (statsliggaren s. 640)	1 323 200	
1954/55 (förslag)	1 384 100	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 199 300 kronor enligt följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu förslagsvis 42 000)	+ 8 000
2. Bränsle etc. (nu förslagsvis 530 000)	+ 35 000
3. Övriga expenser (nu 526 000)	+ 84 000
4. Trädgårdarnas underhåll och skötsel (nu förslagsvis 125 000)	+ 20 000
5. Särskilda kurser och föreläsningar m. m. (nu förslagsvis 47 700)	+ 10 800
6. Reseersättningar (nu förslagsvis 10 000)	+ 23 000
7. Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor företrädesvis av lägre skolform (nu förslagsvis 60 000)	+ 11 000
8. Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder (nu 7 500)	+ 2 500
9. Minskade inkomster av trädgårdarna (nu 45 000)	+ 5 000
	<u>+ 199 300</u>

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. Enligt rektorernas beräkningar skulle belastningen på delposten till bränsle etc. under budgetåret 1952/53 komma att utgöra 535 200 kronor. Rektorerna beräknar medelsbehovet för budgetåret 1954/55 till sammanlagt omkring 587 000 kronor. Däri ingår bland annat den kostnadsökning som seminariet i Umeå måste vidkännas på grund av att landstingets seminarium för huslig utbildning kostnadsfritt erhåller uppvärmning och elektricitet från folkskoleseminariet. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till sammanlagt 565 000 kronor.

3. Delposten till övriga expenser var budgetåret 1952/53 uppförd med 506 000 kronor, medan den verkliga belastningen enligt rektorernas beräkningar skulle komma att uppgå till 548 725 kronor. För innevarande budgetår är delposten uppförd med 526 000 kronor, vilket belopp torde komma att visa sig otillräckligt. En höjning av delposten synes vara ofrånkomlig, och överstyrelsen föreslår, att den uppföres med 610 000 kronor. Det är framför allt de ständigt stegrade städningskostnaderna, som medför ökade krav på denna delpost.

4 och 9. Med hänsyn särskilt till de nya seminariernas behov och till de ökade arbetskostnaderna är en höjning av denna post nödvändig. Över-

styrelsen föreslår en ökning med 20 000 kronor samtidigt som överstyrelsen med ledning av rektorernas uppgifter beräknar inkomsterna av trädgårdarna till ett 5 000 kronor lägre belopp än nu.

5. Den begärda höjningen avser följande ändamål:

a. kurser i tal- och röstvård (höjning från 550 till 600 kronor per seminarium)	+	950
b. föreläsningar i skilda ämnen (höjning från 600 till 650 kronor per seminarium)	+	950
c. psykologiska och pedagogiska fältundersökningar vid seminariet i Umeå (nu 0)	+	5 000
d. simundervisning och bad (nu 10 710)	+	1 350
e. hyra av idrottsplaner (nu 3 000)	+	550
f. psykotekniska inträdesprov (nu 3 500)	+	2 000
		<hr/>
		+ 10 800

6. Överstyrelsen föreslår liksom för innevarande budgetår anvisande av 3 000 kronor till kostnader för seminarielärares studiebesök vid seminarier och folkskolor samt 20 000 kronor till resebidrag åt lärare, som leder seminarieelevernas studie- och idrottsutfärder.

7. Enligt av rektorerna lämnade uppgifter har belastningen å delposten till bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor företrädesvis av lägre skolform under budgetåret 1952/53 uppgått till 70 985 kronor. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 71 000 kronor.

8. Liksom i flera tidigare anslagsäskanden föreslår överstyrelsen bland annat på grund av de ökade resekostnaderna höjning med 2 500 kronor av delposten till bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder.

Överstyrelsen hemställer i detta sammanhang, att den i omkostnadsstaten upptagna, obetecknade anslagsposten till Dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare erhåller benämningen Dagtraktamenten och reseersättningar åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare, enär ur posten även bestrides vissa resekostnader, samt att posten betecknas förslagsvis, eftersom resekostnaderna ej kan exakt beräknas i förväg.

Statskontoret har ingen erinran mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet under p. 1 och 7. Delposten till bränsle etc. (p. 2) bör enligt statskontorets mening, med hänsyn till belastningen budgetåret 1952/53 samt den i 1953 års åttonde huvudtitel (s. 301) till 11 000 kronor beräknade merkostnaden för seminariet för huslig utbildning i Umeå, uppräknas med 16 000 kronor. Ämbetsverket finner vidare en förstärkning med 24 000 kronor av delposten till övriga expenser (p. 3) vara motiverad med hänsyn till belastningen. Då vissa svårigheter möter att med någon större säkerhet på förhand uppskatta utgifterna för trädgårdarnas underhåll och skötsel (p. 4) anser ämbetsverket, att medel för detta ändamål, liksom inkomsterna av trädgårdarna (p. 9), bör upptagas med oförändrat belopp. Beträffande anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. (p. 5) riktar statskontoret ingen erinran mot de under d. och e. föreslagna höjningarna men förordar för övriga under denna anslagspost ifrågakommande utgiftsändamål oförändrad medelsanvisning. Ämbetsverket ställer sig även avvisande

mot de under p. 6 och 8 föreslagna höjningarna. Anslagsposten till dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare bör enligt statskontorets mening alltjämt böra uppföras såsom obetecknad. Överstyrelsens förslag rörande denna anslagspost föranleder i övrigt ingen erinran från statskontoret.

Departementschefen. Jag tillstyrker av skolöverstyrelsen föreslagna höjningar av utgiftsposterna till sjukvård m. m. (p. 1) och bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor företrädesvis av lägre skolform (p. 7) med respektive 8 000 och 11 000 kronor. Av de skäl, som statskontoret anfört, synes erforderlig uppräknig av delposterna till bränsle etc. (p. 2) och övriga expenser (p. 3) böra begränsas till respektive 16 000 och 24 000 kronor. De under anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. upptagna anslagsmedlen till simundervisning och bad (p. 5 d) samt hyra av idrottsplaner (p. 5 e) torde i enlighet med överstyrelsens beräkning böra höjas med respektive 1 350 och 550 kronor.

I övrigt anser jag mig icke kunna föreslå någon ändring i medelsanvisningen under förevarande anslag.

Vad gäller anslagsposten till dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare, synes anslagsrubriken böra erhålla ändrad lydelse i huvudsaklig överensstämmelse med vad överstyrelsen förordat. Däremot kan jag icke biträda överstyrelsens förslag, att denna utgiftspost skulle betecknas förslagsvis.

Vid bifall till vad jag föreslagit rörande medelsanvisningen för nästa budgetår bör anslaget höjas med sammanlagt 60 900 kronor till 1 384 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 384 100 kronor.

3. Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	299 000	297 504
1952/53	359 000	331 995
1953/54 (statsliggaren s. 642)	375 000	
1954/55 (förslag)	375 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 60 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Böcker, undervisningsmateriel och inventarier (nu 231 400)	+ 42 600
2. Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål (nu 133 000)	+ 14 000
3. Materiel för lek och idrott (nu 10 600)	+ 3 400
	<u>+ 60 000</u>

Överstyrelsen anför bland annat följande.

Anslaget visar sig varje år vara otillräckligt, och förnyelse och underhåll av bokbestånd, undervisningsmateriel och inventarier har ej kunnat ske i erforderlig omfattning. Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål måste eleverna själva i viss utsträckning bekosta. De senaste årens betydande prisstegringar har också bidragit till att omöjliggöra nödvändiga nyanskaffningar. Överstyrelsen vill starkt understryka vikten av att tillräckliga medel ställas till seminariernas förfogande, så att icke lärarutbildningens kvalitet blir lidande på grund av otillräcklig eller föråldrad undervisningsmateriel av olika slag. Rektorererna begär en höjning av anslaget med sammanlagt i runt tal 73 000 kronor. En anslagshöjning synes vara ofrånkomlig, men den kan möjligen begränsas till 60 000 kronor.

Departementschefen. Å detta anslag fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av i runt tal 34 200 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 16 000 kronor. Jag är icke beredd att för nästa budgetår förorda någon ytterligare höjning av anslaget utan räknar med oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 375 000 kronor.

4. Folkskoleseminarierna: Utrustning.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	315 000	332 288
1949/50	400 000	409 091
1950/51	400 000	265 339
1951/52	400 000	304 710
1952/53	400 000	523 740
1953/54 (statsliggaren s. 643)	400 000	
1954/55 (förslag)	400 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 206 000 kronor. Överstyrelsen åberopar främst, att de nya lokalerna för seminarierna för kvinnliga elever i Göteborg och manliga elever i Stockholm ännu ej är färdigutrustade; vid sistnämnda seminarium skall vidare enligt beslut av 1953 års riksdag uppföras en gymnastikbyggnad, för vars utrustning ett betydande belopp erfordras. I sina anslagsäskanden redogör överstyrelsen närmare för de ändamål vid de olika seminarierna, som bör tillgodoses ur anslaget. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. Såsom framgår av de inledningsvis angivna siffrorna har under de senare budgetåren anvisats avsevärda belopp till utrustning vid folkskoleseminarierna. Med hänsyn härtill och då vid utgången av budgetåret 1952/53 å anslaget fanns en reservation av i runt tal 142 300 kronor, finner jag mig för egen del icke kunna förorda någon ökning av medelsanvisningen för nästa budgetår utan räknar med oförändrat reservationsanslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

5. Småskoleseminarierna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	3 284 200	3 974 997
1953/54 (statsliggaren s. 643)	4 200 000	
1954/55 (förslag)	4 000 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 138 000 kronor. Överstyrelsen beräknar därvid en automatisk utgiftsökning å sammanlagt i runt tal 21 500 kronor på grund av de vid 1953 års riksdag beslutade nya grunderna för arvoden åt seminariebibliotekarier och avlöning åt personal för biträde å rektorsexpeditionerna. Med hänsyn till å ena sidan automatiska utgiftsstegringar till följd av löneklassuppflyttningar, reglerad befordringsgång o. d. samt å andra sidan en av avvecklingen av seminariet i Norrköping föranledd kostnadsminskning beräknar överstyrelsen vidare en utgiftsminskning med sammanlagt 221 000 kronor. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag:

- 1) höjning av seminariesköterskearvodena i enlighet med vad överstyrelsen förordat beträffande skolsköterskearvodena vid bl. a. folk- och småskolor (se prop. 1954: 1, VIII ht, s. 386 f.),
- 2) höjning av tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel från 475 kronor vid vart och ett av fyra seminarier och 240 kronor vid vart och ett av tre seminarier till 500 kronor respektive 400 kronor vid ett seminarium och 300 kronor vid vardera av två seminarier,
- 3) handledararvoden:
  - a) höjning av det årliga arvodesbeloppet från 1 000 till 2 000 kronor (nu 31 arvoden),
  - b) bibehållande av 4 arvoden, som eljest skulle bortfalla på grund av avvecklingen av seminariet i Norrköping och minskat behov vid seminariet i Falun,
  - c) ytterligare 9 arvoden för effektivisering av undervisningen,
- 4) anvisande av medel till 20 veckotimmars simundervisning.

Till stöd för förslaget under p. 3 anför överstyrelsen bland annat följande.

För beredande av möjligheter att för seminarieelevernas praktiska utbildning utnyttja folkskolorna på seminarieorterna utgår innevarande budgetår högst 31 000 kronor till arvoden åt folk- och småskollärare, vilka förordnas såsom handledare för seminarieeleverna. Vid oförändrade grunder för arvodenas utgående skulle, med hänsyn till föreslagen avveckling av seminariet i Norrköping och minskat behov vid seminariet i Falun, för budgetåret 1954/55 erfordras 27 000 kronor.

Överstyrelsen har under en följd av år framhållit, att den praktiska lärar-

utbildningen vid seminarierna borde erhålla större resurser, och föreslog i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår fördubbling av antalet handledararvoden, vilket förslag icke biträdades av föredragande departementschefen. Det antal handledararvoden (31), som nu utgående belopp möjliggör, bör under inga förhållanden minskas, utan det överskott, som detta innebär i jämförelse med det nyss beräknade behovet, bör få användas för synnerligen behöflig och likväl otillräcklig utökning av antalet handledare vid de olika seminarierna. Överstyrelsen hemställer vidare, att antalet arvoden ökas från 31 till 40.

Beträffande den på grund av avvecklingen av seminariet i Norrköping beräknade kostnadsminskningen inhämtas av överstyrelsens framställning i huvudsak följande.

Av de vid seminariet befintliga 4 ordinarie seminarieadjunktstjänsterna står en vakant och innehavaren av en annan är förordnad som extra ordinarie lektor vid folkskoleseminarium. Denna adjunktstjänst uppehålls ej med vikariatslöneförordnande. Innehavarna av denna och de båda andra tjänsterna bör förflyttas till annan läroanstalt, i vilken angelägenhet överstyrelsen sedermera torde få inkomma med förslag. Rektors seminarieadjunktstjänst bör föras på övergångsstat.

Den föreslagna avvecklingen av seminariet inverkar givetvis även på kostnaderna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Sålunda erfordras icke avlöning till seminariets sex extra ordinarie övningsskollärare, vilka samtidigt innehar folk- eller småskollärartjänster vid stadens folkskolor men måste uppsägas från sina extra ordinarie övningsskollärartjänster. Innevarande budgetår utgår för anställande av vaktmästare vid seminariet högst 1 900 kronor. Även under avvecklingstiden torde viss vaktmästarhjälp vara erforderlig. Överstyrelsen beräknar härför 900 kronor.

För viss biträdehjälp vid seminariet under avvecklingstiden beräknar överstyrelsen ett belopp av 1 200 kronor.

Statskontoret avstyrker den föreslagna höjningen av seminariesköterskearvodena (p. 1) och tilläggsarvodena åt lärare i trädgårdsskötsel (p. 2), under erinran om att nämnda arvoden uppräknats från och med den 1 juli 1952. Ämbetsverket avstyrker likaså höjning av handledararvodena (p. 3) och förordar vidare, att medelsbehovet för dessa beräknas till 27 000 kronor för nästa budgetår. För simundervisning (p. 4) bör enligt statskontorets mening liksom hittills utnyttjas gymnastiktimmor.

Departementschefen. Såsom jag anfört under folkskoleseminariernas avlöningsanslag, räknar jag icke med någon ändring beträffande seminariesköterskornas arvoden (p. 1). Tilläggsarvodena åt lärare i trädgårdsskötsel (p. 2) har från och med den 1 juli 1952 höjts från 400 och 200 kronor till 475 respektive 240 kronor. Jag är icke beredd att föreslå någon ytterligare höjning av dessa arvoden.

I anledning av 1953 års riksdags beslut om nya grunder för arvoden åt seminariebibliotekarier och avlöning åt personal för biträde å rektorsexpeditionerna torde den obetecknade delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier å 14 400 böra höjas med i runt tal 800 kronor till 15 200 kro-

nor samt betecknas förslagsvis, varjämte delposten till arvoden åt sekreterare m. m. å 8 800 kronor bör utgå ur avlöningsstaten.

Jag räknar icke heller i fråga om handledararvodena vid småskoleseminarierna med någon ytterligare höjning av det nu utgående arvodesbeloppet (p. 3 a). Såsom överstyrelsen framhållit, medför avvecklingen av seminariet i Norrköping och det förhållandet, att vid seminariet i Falun nästa läsår icke kommer att finnas några avdelningar av andra klassen, ett minskat behov av handledararvoden, därest man utgår från de principer, efter vilka antalet handledararvoden utmätts för innevarande budgetår. För att en effektivisering av den praktiska seminarieutbildningen skall ske, hemställer överstyrelsen emellertid, att någon minskning av antalet arvoden icke göres utan tvärtom att antalet ökas från nuvarande 31 till 40 (p. 3 b och c). Jag får i anledning härav erinra om att för innevarande budgetår anvisats ett särskilt belopp av 40 000 kronor under förevarande anslag till försök med metodisk handledning, enhetsskolans arbetsmetoder och liknande anordningar. Till ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra anvisas ett lika stort belopp, alltså 40 000 kronor. Jag anser vidare motiverat, att överstyrelsens förslag beträffande handledararvodena såtillvida bifalles, att medelsanvisningen till dessa för nästa budgetår beräknas till oförändrat belopp, 31 000 kronor, motsvarande 31 arvoden.

Simundervisningen vid småskoleseminarierna är nu förlagd till gymnastiklektioner. Överstyrelsens ånyo framförda förslag om medelsanvisning till särskild simundervisning (p. 4) anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Jag har i det föregående avsnittet rörande seminarieorganisationen föreslagit, att det provisoriska seminariet i Norrköping nedlägges vid utgången av innevarande budgetår. I likhet med skolöverstyrelsen beräknar jag, att den slutliga avvecklingen av seminariet skall kunna vara genomförd till utgången av oktober 1954. Vid seminariet finnes på ordinarie stat en rektorstjänst i Cb 13 och fyra seminarieadjunktstjänster i Ca 29. Därjämte innehar rektor en adjunktstjänst vid seminariet, vilken dock under hennes rektorsförordnande är förd över stat och alltså ej upptagen på personalförteckningen. Av de fyra förstnämnda adjunktstjänsterna står en vakant. Den kan således avföras från personalförteckningen med utgången av innevarande budgetår. Innehavarna av de tre andra adjunktstjänsterna bör förflyttas till andra ordinarie tjänster. I den mån förflyttning ej kan ske redan från och med den 1 juli 1954, bör deras tjänster vid Norrköpingsseminariet upptagas på övergångsstat, tills förflyttningen ordnats. Likaså bör rektorstjänsten upptagas på övergångsstat, till dess rektor slutfört avvecklingen av seminariet. För den händelse rektor därefter önskar fortsätta sin lärartjänstgöring, bör jämväl hennes nu över stat förda adjunktstjänst upptagas på övergångsstat, tills förflyttning till annan ordinarie tjänst kan ordnas.

Nedläggandet av Norrköpingsseminariet medför även indragning av de

sex vid seminariet (»vid folkskola») inrättade extra ordinarie övningsskol-lärartjänsterna i Ce 25. För avvecklingstiden bör, i enlighet med överstyrel-sens förslag, beräknas dels högst 1 200 kronor till biträdes hjälp på rektors-expeditionen, dels högst 900 kronor till vaktmästarhjälp.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 4 000 000 kronor, med den för-delning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hem-ställan. Detta innebär en anslagsminskning med 200 000 kronor. Jag hem-ställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de änd-ringar i personalförteckningen för småskoleseminarierna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för småskolesemina-rierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags- vis</i>	1 621 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
	a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	27 800
	b) Arvoden åt seminariebibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	15 200
	c) Tilläggsarvoden åt lärare i träd- gårdsskötsel	2 700
	d) Arvode åt ett biträde för matlag- ningen vid seminariet i Lycksele..	4 300
	e) Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	10 000 60 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	992 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 327 000
	<u>Summa kronor</u>	<u>4 000 000</u>

c) till *Småskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

6. Småskoleseminarierna: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	395 500	418 762
1953/54 (statsliggaren s. 646)	464 700	
1954/55 (förslag)	444 200	

I följande sammanställning upptages de inkomst- och utgiftsposter i omkostnadsstaten för småskoleseminarierna, beträffande vilka *skolöverstyrelsen* föreslagit ändringar för nästa budgetår. Överstyrelsens förslag innebär en anslagshöjning med 34 500 kronor. I sammanställningen anges också *statskontorets* beräkningar av de olika posterna, innebärande en anslagsminskning med 20 500 kronor.

	Skolöverstyrelsen	Statskontoret
1. Bränsle etc. (nu förslagsvis 235 000)	of.	— 10 000
2. Övriga expenser (nu 175 000)	+ 7 000	— 10 000
3. Trädgårdarnas underhåll och skötsel (nu förslagsvis 24 200)	+ 4 800	of.
4. Särskilda kurser och föreläsningar m. m. (nu 33 200)	— 200	— 900
5. Reseersättningar (nu förslagsvis 5 500)	+ 11 500	of.
6. Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder (nu 4 000)	+ 11 000	of.
7. Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse (nu 15 200)	+ 400	+ 400
	<hr/>	<hr/>
	+ 34 500	— 20 500

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. *Statskontoret* framhåller, att belastningen å delposten till bränsle etc. för budgetåret 1952/53 beräknats till 219 300 kronor. Med hänsyn därtill och till föreslagen avveckling av seminariet i Norrköping bör medelsanvisningen kunna begränsas till 225 000 kronor.

2. Rektorerne beräknar belastningen å delposten till övriga expenser budgetåret 1952/53 till 171 000 kronor och medelsbehovet för nästa budgetår till 187 000 kronor. *Överstyrelsen* finner en höjning ofrånkomlig och föreslår anvisande av 182 000 kronor. *Statskontoret* anser med hänsyn till belastningen och föreslagen avveckling av seminariet i Norrköping, att medelsanvisningen bör kunna begränsas till 165 000 kronor.

4. *Överstyrelsen* beräknar följande utgiftsförändringar:

a. föreläsningar i skolhygieniska spörsmål (minskning med Norrköpings andel)	— 360
b. kurser i tal- och röstvärd (nu 10 × 550, föreslås 9 × 600)	— 100
c. simundervisning och bad (nu 4 450)	+ 300
d. förhyrande av idrottsplaner (nu 400)	+ 50
e. preparandkurs vid seminariet i Haparanda (nu 13 650)	— 120
	<hr/>
	— 230

Statskontoret avstyrker den under b. föreslagna höjningen samt beräknar medelsbehovet under c. till 4 550 kronor. De till föreläsningar i skilda ämnen avsedda anslagsmedlen (nu $10 \times 360 = 3\,600$), vilka av överstyrelsen upptagits med oförändrat belopp, beräknar ämbetsverket till 3 580 kronor.

5. Av den av *överstyrelsen* föreslagna höjningen beräknas 2 000 kronor till kostnader för seminarielärares studiebesök vid andra skolor och 9 500 kronor till resekostnadsersättning och traktamenten åt lärare, som leder seminarieelevernas studie- och idrottsutfärder. *Statskontoret* anser sig icke kunna tillstyrka medelsanvisning till ifrågakvarande ändamål.

6. *Överstyrelsen* anför, att det nuvarande beloppet måste betecknas som mycket otillräckligt; rektorerna begär sammanlagt drygt 20 000 kronor för nästa budgetår. Överstyrelsen hemställer vidare ånyo, att även kostnader för elevernas besök i andra skolor skall få bestridas ur anslagsposten, vars rubrik bör ändras till Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid andra skolor samt anordnande av studie- och idrottsutfärder. *Statskontoret* avstyrker medelsanvisning till bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid andra skolor.

Departementschefen. Delposterna till bränsle etc. (p. 1) och övriga expenser (p. 2) torde i enlighet med statskontorets förslag böra sänkas med vardera 10 000 kronor. Under anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. beräknar jag å ena sidan höjning av anslagsmedlen till simundervisning och bad (p. 3 c) och förhyrande av idrottsplaner (p. 3 d) med respektive 100 och 50 kronor samt å andra sidan minskning av anslagsmedlen till föreläsningar i skolhygieniska spørsmål (p. 3 a), kurser i tal- och röstvård (p. 3 b), preparandkurs vid seminariet i Haparanda (p. 3 e) och föreläsningar i skilda ämnen med respektive 360, 550, 120 och 20 kronor; sammanlagt torde anslagsposten således böra minskas med 900 kronor. I övrigt ifrågasätter jag ingen ändring beträffande omkostnadsstatens utgiftssida. Inkomsterna av upplåtelse av lokaler m. m. (p. 7) bör i enlighet med överstyrelsens förslag beräknas minska med 400 kronor.

Jag förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår minskas med sammanlagt 20 500 kronor till 444 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 444 200 kronor.

7. Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	84 000	80 027
1953/54 (statsliggaren s. 648)	88 000	
1954/55 (förslag)	83 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 11 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Böcker, undervisningsmateriel och inventarier (nu 61 600)	+	8 600
2. Materiel för undervisning i slöjd och hushållsgöromål (nu 21 100)		
		<u>+ 2 400</u>
		+ 11 000

Departementschefen. Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av i runt tal 23 600 kronor. Med hänsyn till den föreslagna avvecklingen av seminariet i Norrköping, torde anslaget bära nedräknas med 5 000 kronor och alltså för nästa budgetår uppföras med 83 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 83 000 kronor.

8. Småskoleseminarierna: Utrustning.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	50 000	62 431
1952/53	50 000	57 153
1953/54 (statsliggaren s. 648)	115 000	
1954/55 (förslag)	115 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 31 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att rektorerna beräknar medelsbehovet till närmare 96 000 kronor, fränsett vad som erfordras för utrustning av det elevhem vid seminariet i Haparanda, som enligt beslut av 1953 års riksdag skall anordnas genom ombyggnad av den gamla seminariebyggnaden. För sistnämnda ändamål beräknar överstyrelsen ett belopp av 52 000 kronor. Beträffande överstyrelsens närmare redogörelse för de kvarstående och nya utrustningsbehov vid de olika seminarierna, som bör tillgodoses ur anslaget, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Till seminariet i Norrköping, vilket icke tilldelats något belopp ur innevarande budgetårs anslag, beräknar överstyrelsen ingen medelsanvisning.

Departementschefen. Anslagsreservationen vid utgången av budgetåret 1952/53 uppgick till i runt tal 94 800 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppräknats med 65 000 kronor, främst på grund av behovet av utrustning för nya lokaler vid seminariet i Lycksele. Med hänsyn bland annat till det nu beräknade medelsbehovet för utrustning av det blivande elevhemmet vid seminariet i Haparanda torde den nämnda förhöjningen av medelsanvisningen vara motiverad även för nästa budgetår. Någon ytterligare uppräkning av anslaget anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka. Anslaget torde alltså för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 115 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under I och II, punkterna 1—8, hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hans Bolinder.